

Presentació

Moltes gràcies, president, moltes gràcies a tots, us saludo molt afectuosament i, de manera molt especial, a la família del professor Carles Miralles.

Gràcies per haver-me convidat a formar part d'aquest acte, perquè, per l'estima que personalment tenia al professor Miralles, em feia molta il·lusió ser aquí i agraeixo molt que m'hagin convidat a prendre la paraula perquè, a més a més, el professor Carles Miralles va estar molt vinculat a la Institució de les Lletres Catalanes: com a vocal de la Junta de Govern, amb reunions mensuals en les quals les seves aportacions sempre eren imprescindibles, acompanyant-nos en la nostra feina a mi mateixa i al degà de la Institució, el senyor Francesc Parcerisas, que a més era amic personal i company de generació i de vida del professor Carles Miralles; i també com a membre del Consell Assessor, juntament amb algunes de les persones presents que també en formen part. Per tot això, la nostra relació, més enllà de la universitat, era intensa i molt cordial. Ho vaig explicar en l'obituari que vaig fer quan ara fa un any ens va deixar: els seus setanta anys van ser objecte d'algunes bromes de l'última sessió de la Junta de Govern, en què vam establir com a nota de tall per a començar a fer homenatges en vida als nostres autors els setanta anys, i la llista la finalitzaven el Carles Miralles i el Francesc Parcerisas, que van fer broma sobre que eren «els més joves dels vells». Va ser una sessió en què, com sempre, la seva ironia, el seu sentit de l'humor, feien que tot fos molt més fàcil. La veritat és que ningú podia imaginar llavors el que li va passar, i ell mateix fins i tot feia broma i era capaç de ridiculitzar una mica la situació en què es trobava per distanciar-se'n, amb la ironia, dient que tota la vida l'havia dedicada al món de la literatura grega i llatina i, ara, per culpa d'un vocable llatí com era un *ictus*, doncs això el separava de la dedicació a Èsquil, que era allò en què estava treballant en aquell moment.

Vista la trajectòria del professor Carles Miralles, de la qual avui tots farem memòria, en tots els seus aspectes, en totes les seves múltiples facetes i experteses, doncs realment és una trajectòria absolutament admirable, basada en l'amor a la paraula, al coneixement, i la praxi d'aquest amor a la paraula no només es projecta en els estudis, sinó també en el conreu de la poesia. Va publicar fins a deu poemaris, va ser el primer guanyador del Premi Amadeu Oller i estava molt implicat també en la celebració del cinquantesim aniversari d'aquest premi. Jo crec que el seu compromís és claríssim, i ara que el president esmentava algunes de les seves paraules, què millor que poder commemorar i celebrar l'obra d'una persona fent-la present en el seu llegat, que és el que continua perenne i viu en nosaltres. Per venir cap aquí he tornat a l'*Eulàlia*,¹ i en el pròleg el professor Miralles fa una declaració de principis extraordinària. Diu:

Professional de la filologia clàssica, i més concretament hel·lenista, catedràtic de la Universitat de Barcelona, m'he dedicat de diverses maneres, des de les classes fins a algunes publicacions i conferències, a l'estudi de diverses literatures, a més de la grega i de la llatina, sovint des de la perspectiva de la literatura comparada, i especialment, com potser ja era d'esperar, de la tradició clàssica. Entre les literatures que no són la grega, he estudiat amb dedicació més constant la catalana, i espero poder dedicar-m'hi encara en el futur. En primer lloc, i senzillament, perquè trobo que és una literatura important i perquè m'interessa; senzillament però no únicament, al capdavall, la meua és una generació que en un moment determinat considerarà un deure el coneixement que li havia estat sistemàticament negat del propi passat, de la pròpia literatura, sobretot, en el meu cas, en el d'una persona tocada des de ben jove d'inquietuds literàries, així en dièiem aleshores.

Quina sort hem tingut que se sentís tocat per aquestes inquietuds literàries! Penso que són molt necessaris textos com aquest, en què manifesta que a més de tota la seva trajectòria de dedicació professional docent a la Universitat de Barcelona, i a la literatura grega, també llatina, la seva faceta de traductor, etc., també omplís forats, omplís llacunes, es dedicués a estudiar la seva literatura, la literatura catalana. Així mostra el seu compromís, i certament a ell li devem grans estudis de l'obra de Verdaguer, de Riba, de Salvat-Papasseit, d'Espriu... Jo recordo, aquí, en aquesta casa, haver-li sentit fer conferències d'una qualitat extraordinària durant l'Any Espriu comparant l'*Antígona* d'Espriu amb la dels clàssics. La seva formació vastíssima es reflecteix també en la seva producció literària. Jo diria que Carles Miralles, i es podrà veure en aquestes jornades, és un *homme de lettres* en el sentit més ampli, més vast, que puguem donar a aquesta expressió.

1. Carles MIRALLES (1986), *Eulàlia. Estudis i notes de literatura catalana*. Barcelona: Edicions del Mall.

Ahir encara rellegia alguns articles de *Sota el signe del fènix*, que també és un altre recull d'aquesta manera que tenia, molt directa, perquè ho feia amb articles a la premsa, d'acostar obres de la nostra literatura... Esplèndid és el capítol sobre els amors de Tirant i Carmesina, però també —i justament ahir commemoràvem els cinquanta anys de la mort de Víctor Català, Caterina Albert— estudiava la poesia de Caterina Albert, o la poesia de Mercè Rodoreda, en aquest llibre. Per tant, el deute que té la literatura catalana amb Carles Miralles és extraordinari.

Però no voldria tancar aquest parlament, i ja poder donar pas a les jornades, sense fer sentir la seva veu com a poeta. Trobaran a fora la postal commemorativa que vam fer des de la Institució de les Lletres Catalanes, i que és un vers que trobo preciós, que vaig fer servir per titular l'obituari i que, d'alguna manera, representa molt el sentit que tenim tots els que vam conèixer i estimar el professor Miralles: «No me n'he anat i tinc de tu nostàlgia». Continuem sentint una gran nostàlgia, i ell que feia de les paraules el nostre pa de cada dia, té un poema a *L'ombra dels dies roja* que es titula precisament així, «El nostre pa de mots de cada dia»:

Basta el dia a esvair
el pertinaç somriure de la mort
verda que ha foradat la nit.
No juguis
amb les paraules, segades i mòltes
fins a ser la farina
del pa nostre de cada dia.
No hi juguis, perquè el sol
fa el seu camí de cada dia, just
i roig, el sol, i el dia
basta el dia a esvair aquell somriure,
com la boira a la plana.
En el son de vegades
caus al forat del somni
i un negre abís t'hi espera
que et xucla, que se't beu,
corrent d'aigua plujana esdevingut
riu d'agulles que exploren el teu pit,
i el temps ja ve a tornar-te els ulls
que s'obren en la fosca de la nit
molt quietos i respiren.
Les paraules,
persevera a estimar-les: són divines
i diuen sempre el que és;
sense elles ni arbres ni roses ni llum
ni pa ni sentiments hi hauria:
només la nua veritat de tot

insofrible i tan certa. Ni l'amor
ni la mort no hi hauria; el no-res
ple de coses, sempre de nit, hi hauria.
Digues les roses, doncs, a la paret com flairen,
i cada arbre pel seu nom anomena
i parla'ns de la llum d'aquesta hora
i del pa i de les mans
que l'han pastat i enforat i dels llavis
amb què el menges com beses, de les dents
amb què el tornes a moldre. I dels ulls,
dels ulls sobretot oberts a la fosca,
que el contorn del món i els núvols ignoren,
i la calma en canvi coneixen
que la vela dels somnis aquieta.

La paraula feta el pa nostre de cada dia de Carles Miralles. És un goig avui poder celebrar la seva vida, la seva obra, i la seva paraula, que és present en tots nosaltres. Moltes gràcies.

Laura Borràs
Directora de la Institució de les Lletres Catalanes